

Rupea-Cohalm

creație și identitate culturală românească

❖ ROADEȘ - Radem - Biserica evanghelică fortificată.

Perioada edificării, hramul bisericii și prezentare generală.

Biserica a fost construită în secolele XV-XVI în stil gotic. Ea purta hramul Sf. Ioan. Biserica evanghelică se putea lăuda cu un altar-scrin valoros, cu două aripi fixe și două mobile din perioada de trecere de la gotic la Renaștere. Are o incintă de tip poligonal.

Poziționarea localității.

Satul Roadeș face parte din comuna Bunești și se află la 16 km nord-vest de Rupea și la 1 km distanță de șoseaua Rupea-Sighișoara.

Atestarea documentară a așezării.

În anul 1356, este pentru prima dată menționat documentar Roadeșul, într-o jelanie a contelui Jakobus făcută înaintea voievodului Transilvaniei, referitor la conduita sașilor din Saschiz, Archiud, Roadeș, Criș, Meșendorf și Sânmiclăuș, care invadaseră posesiunea sa.

Situarea bisericii.

Biserica fortificată se află pe o colină în partea de vest a localității.

Biserica evanghelică.

Nava. Bolta cu penetrații. Corul. Contraforturile.

Biserica din Roadeș este, după unii istorici, anterioară fortificațiilor ei, din cauză că trunchiul ruinat al vechii clopotnițe, așezat pe stâlpi, depășește înălțimea ruinei. Totodată, s-a adăugat și galeria de lemn, înălțurată cu ocazia unei restaurări recente. Nava dreptunghiulară este acoperită cu o boltă cilindrică cu penetrații, lipsită de nervuri decorative, dar în corul pentagonal, nervurile repetă formele întîlnite în nava bisericii din Hendorf. Se pare că acestor metamorfoze li se datorează și contraforturile adăugate pereților laterali ai navei de cornișă. Etajul este prevăzut cu guri de păcură și metereze rotunjite în partea inferioară potrivit noului armament. Deasupra altarului s-a făcut o galerie de lemn. În secolul al XIV-lea, se construiește o biserică gotică, probabil o bazilică. Biserica actuală este, arhitectural, din secolul al XV-lea. Corul cu dimensiunile 7,3 x 5 metri are o închidere poligonală și este dotat cu o boltă cu lunetă, cu nervuri din lut ars. Pe peretele de sud al corului se află vechea poartă a parohului. Turnul de vest are la parter un pronaos, care se deschide spre toate patru laturile cu arcuri ogivale (arcuri gotice). Portalul de vest de la parterul turnului are bogate și articulate proptele de grinzi: trei profiluri solide în formă de pară și două drugii, baghete cu profiluri sau secțiuni de profiluri avînd forme trapezoidale, iar la mijloc cinci muluri concave. Timpanul portalului are decorațiuni cu dantelură de ornamente.

Biserica.

Scurt istoric. Evenimente importante din „viața” bisericii.

În secolul al XV-lea, trunchiul turnului clopotniță este ruinat parțial. În 1494, pentru construcția bisericii din Roadeș se primește un neașteptat sprijin din partea orașului Hermanstadt-Sibiu.

❖ ROADEȘ - Radem - Biserica evanghelică fortificată.

Turnul este mărit până la cinci etaje și păstrează un coridor din lemn. Ferestrele au fost zidite pentru a fi transformate în guri de tragere. Peretele sălii este ridicat cu 2 metri și un etaj de apărare se află așezat peste arcul de cărămidă ce se întinde între contraforturi. Deasupra corului se află construită o șarpantă, care zace pe grinzi din lemn. Între 1504-1508, pentru construcția bisericii fortificate se acordă mai multe scutiri de impozite. În 1526 se construiește sacristia; ușa pictată a sacristiei poartă data de 1526. Ușa pentru preoți poartă data de 1671. Oglinzile sau căptușelile parapetilor sunt pictate. Printre alte motive ale decorațiilor țărănești, rurale există, de asemenea, o reprezentare pictată a bisericii fortificate din Roadeș. 1729 este data fixată pe exteriorul ușii sacristiei, iar 1753 este anul realizării unor parapete de galerii în părțile de nord și sud. Turla turnului de astăzi evocă stilul caracteristic Țării Bârsei. În 1819 se fac reparații la biserică, iar în 1821 circumvalația corului este îndepărtată. În 1874 corul bisericii primește un nou acoperiș. Pe peretele de nord al corului este încastrată o firdă, o nișă dreptunghiulară tainică. La jumătatea anilor 1970 se execută, prin intermediul Secției de Construcții a Consistoriului Bisericii Evanghelice din Sibiu, lucrări de consolidare a turnurilor și a zidului inelar.

Interiorul bisericii.

Altarul.

Biserica a detinut un altar-scrin cu două aripi fixe și două mobile plus predelă, din perioada de tranziție de la gotic la Renaștere, care aparținea unora dintre cele mai bine conservate altare de dinaintea Reformei, din întreaga Transilvanie. Ancadramentul a fost, probabil, îndepărtat când s-a făcut o orgă deasupra altarului și s-a amenajat o galerie în cor, iar altarul era încadrat în această galerie.

Altarul bisericii din Roadeș cuprindea în scrinul central numai două figuri semnificative, a lui Ioan Botezătorul și a lui Ioan Evanghelistul. Fețele nu erau numai fin modelate, dar și bine individualizate: expresiei persuasive, vioaie, a lui Ioan Botezătorul, artistul îi opunea figura gânditoare, aproape sceptică, a lui Ioan Evanghelistul. Cinstirea concomitentă a lui Ioan Botezătorul și a lui Ioan Evanghelistul se presupune că provenea de la mănăstirea elvețiană Katharinenthal. Una din cele mai vechi juxtapuneri ale celor două figuri se află pe altarul din Gand (Belgia) și aparține fraților van Eyck, 1432. Obiceiul cinstirii simultane a sfinților tizi, egali în nume, dar atât de deosebiți, ne-a dăruit în cele două figuri sculptate în lemn de la Roadeș cele mai frumoase figuri plastice de altar din Transilvania. Pe tabla altarului erau scene din viața lui Ioan Botezătorul, iar deasupra părții exterioare erau scene reprezentând Patimile lui Christos. Parțial aurita sculptură în lemn cunoștea atât trăsături gotice, cât și renaștentiste. Ca și altarul din Fișer, cel din Roadeș a fost sustras în urmă cu câțiva ani, dar a fost recuperat și acum se află la Johannes Kirche din Sibiu.

Cristelnița.

Este lucrată în stil gotic, a fost realizată din piatră, în formă de cupă, și are adăugate decorațiuni

Rupea-Cohalm

creație și identitate culturală românească

❖ ROADEȘ - Radem - Biserica evanghelică fortificată.

cu dantelură de ornamente.

Potirul.

Este din genul acelor potire cu nodul decorat cu butoni prismatici și legendă circulară pe cupă, stilusuri ori picior, fiind realizat din argint aurit și având talpa lată cu șase fețe netede, cu muchii evazate spre bază, care se termină în lobi, asemenea unei flori cu petale.

Orga.

În 1805 este pomenită o orgă mică. În 1838, Petrus Schneider din Brașov construiește orga actuală. Ea are claviatură, pedală și 11 registre. În 1844, învelișul de lemn al orgii, vopsit în culori deschise, este de-a dreptul aurit de către Karl Jacobi din Sighișoara.

Fortificația bisericii.

Incinta. Turnurile. Gurile de vărsare și de tragere.

Biserica are o incintă, o împrejmuire de tip poligonal, întărită cu cinci turnuri cu trei etaje ieșite din rând. Sau, mai poetic spus, într-un oval aproape regulat, o incintă de 4-5 metri cu alternanțe guri de vărsare și guri de tragere înconjoară biserica-cetate din Roadeș. Împrejmuirea poate fi descrisă astfel: zidul inelar al bisericii formează un oval neregulat, flancat de patru turnuri dreptunghiulare, „în mare parte refăcute”, iar pe laturile de sud și est „s-a adăugat o incintă exterioară”. Incinta exterioară este păstrată astăzi numai în sectorul sud-estic, în timp ce partea de nord-vest a fost demolată în anul 1854. Coridorul de apărare care într-o înălțime de 2 metri înconjoară întreaga incintă interioară, inclusiv la fațadele turnului, este așezat pe grinzi ce ies în afară și are un acoperiș în pantă înspre curtea cetății. De la coridorul de apărare au fost deservite guri de turnare și de tragere, care străpung alternativ zidul. Turnul Parohial din nord-vest oferea preotului adăpost, în timpul asediilor, ceea ce reiese din micile ancadrame de geamuri din lemn și de la coșul vetrei din frontul de sud. În 1841 un bastion este demolat și reconstruit. În anul 1871, la Turnul de sud-est s-a înzidit o încăpere pentru școală și de aceea turnul s-a numit Școala Veche de fete. După cum se poate vedea, în tencuiala frontului de sud au fost încrustați anii 1618 și 1871. La 1882 turnul de sud-vest a fost demolat, iar cel de est a fost amenajat ca locuință a paznicului cetății. Sub acoperișul său baroc se află intrarea pentru vehicule, cu boltă cilindrică dreaptă, care se închide cu uși grele de stejar ferecate cu fier. În zidul de sud există și o ușiță pentru pietoni, o poartă grea de stejar cu ferecături de fier, datată 1651, anul fiind stanțat în metal. Ușița e ornamentată cu rozete, care sunt, la rîndul lor, stanțate, gravate în fier. Pe Turnul de nord, numit foarte plastic și pitoresc „Pivnița de Lemn”, este așezată o giruetă în formă de cocoș, care indică direcția vîntului și arată dacă ploaia se îndreaptă către pădure.

Nici o altă biserică fortificată săsească nu prezintă o imagine așa de idilică și nici o biserică-cetate nu are un acoperiș în pantă mai frumos, lucru ce reiese prin îmbinarea grinzilor printr-un vîrf, Roadeșul posedînd astfel una din cele mai grăitoare monumente de arhitectură din zona Rupea.

